

HANDLÄGGARE/ENHET
Näringspolitiska enheten
Sven Nyberg/CA

DATUM
2008-06-13

DIARIENUMMER
20080233

ERT DATUM
2008-04-04

ER REFERENS
M2008/1443/Mk

Miljödepartementet
Enheten för miljö kvalitet
Caroline Dickson
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Miljömålsrådets utvärdering ”Miljömålen – nu är det bråttom”

Sammanfattning

- LO anser att ”Begränsad klimatpåverkan” bör innehålla ett nationellt utsläppsmål till 2020 som baseras på en långsiktig och bred politisk överenskommelse.
- LO anser beträffande skogsbrukets försurningspåverkan att ”Bara naturlig försurning” ej bör medge att ökat uttag av biobränslen begränsar industriell användning av råvaran.
- LO beklagar senareläggning av ämnes- och varuinformationskraven inom ”Giftfri miljö” men menar också att möjligheter till tidigare-lagd information för viktigare ämnes- och varugrupper bör prövas. LO saknar en målformulering om produktvalsprincipens tillämpning.
- LO anser att ”Säker strålmiljö” tydligare bör inrikta åtgärderna mot långsiktiga effekter av elektromagnetiska fält.
- LO ser positivt på delmål om utvecklade brukningsmetoder inom ”Levande skogar” men anser att ytterligare avsättningar av produktiv skogsmark bör anstå till förmån för insatser för förbättrad skötsel av skogsmarken i övrigt.
- LO anser beträffande ”God bebyggd miljö” att sociala aspekter behöver förtydligas i delmålet om planeringsunderlag samt att återvinningskraven inom avfallsområdet bör preciseras med betoning biogasframställning.
- LO instämmer i energieffektiviseringsstrategins förslag om uppstramad utsläppshandel och utvidgat PFE (Program för energi-effektivisering).
- LO anser när det gäller infrastruktursatsningar att strategin bör omfatta krav på statlig lånebaserad projektfinansiering och delar i

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

övrigt synen på behov av statligt engagemang för kollektivtrafikens utveckling.

- LO efterlyser en samlad översyn av drivmedelsbeskattningen i syfte att prioritera de åtgärder som bäst förenar utsläppsminskningar och energieffektivitet med rättvis fördelningspolitik och anser i övrigt att frågan om en kilometerskatt på tung trafik bör prövas gemensamt inom EU.
- LO anser beträffande förnybar energi att möjliga potentialer för bl a vindkraft bör nyttjas utifrån en samhällsekonomisk prövning av utbyggnadens faktiska förutsättningar samt att stödsystem inom området ej får snedvrیدا konkurrensen till men för industrins råvaruförsörjning.
- LO instämmer i kravet att avveckla EUs tull på etanol och anser att en certifiering av biobränslebaserade drivmedel ska omfatta krav för miljö, arbetsliv och sociala förhållanden i övrigt .
- LO instämmer beträffande strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp i betoningen av förebyggande insatser och vill särskilt framhålla behovet av insatser inom offentlig upphandling och teknikupphandling samt handlingsplaner för hållbar konsumtion och produktion.
- LO anser att det myndighetsuppdrag som föreslås för livsmedelssektorns miljöanpassning även bör omfatta åtgärder för att förena en hållbar produktion med näringens utveckling regionalt.
- LO anser att ifråga om miljöanpassat byggande att strategin tydligare bör omfatta befintlig bebyggelse som miljonprogramområdena och samordna social upprustning med insatser för boendemiljö och energieffektivisering.
- LO instämmer i huvudsak med förslagen inom hushållningsstrategin för mark, vatten och bebyggd miljö vad gäller brukande, restaurerande och återskapande insatser .

Allmänt

Miljömålsrådets översyn av Sveriges sexton nationella miljö kvalitetsmål har resulterat i ett flertal ändringsförslag av såväl mål och delmål som de tre strategier som utvecklats för genomförandet. LO har tidigare anslutit sig till den huvudsakliga inriktningen av miljö kvalitetsmålen och begränsar sig i detta yttrande till aspekter som har någon närmare anknytning till produktionsfrågor, sysselsättning och arbetsliv.

Miljömålen

Miljömålsrådet föreslår beträffande ”Begränsad klimatpåverkan” att ett delmål införs som är i överensstämmelse med klimatberedningens förslag om utsläppsmål till 2020. LO anser inte att ett nationellt mål till 2020 ska utgå från den oeniga klimatberedningens slutsatser utan grundas på en överenskommelse över partigränserna för att vara varaktig och tillförlitlig över tid. Regeringens aviserade energipolitiska överläggningar bör därför även omfatta det klimatpolitiska målet till 2020.

När det gäller målet ”Bara naturlig försurning” har LO inga närmare invändningar mot förslagen förutom delmålet om skogsbrukets försurningspåverkan som föreslås kompenseras via naturliga processer till 2015. Man bör här beakta den förstärkningseffekt ett ökat uttag av avverkningsrester för energiändamål kan medföra. Om tillämpningen av målet kräver prioritering mellan olika verksamheter är det viktigt att den samhällsekonomiskt mer betydelsefulla industriella användning av råvaran inte får stå tillbaka för uttag för energiändamål.

Miljömålsrådet bedömer som tidigare att målet ”Giftfri miljö” inte är möjligt att nå till 2020. LO konstaterar att svårigheterna till stor del sammanhänger med de brister EUs gemensamma kemikalielagstiftning (REACH) slutligen fått, inte minst när det gäller kunskapskrav kring lågvolykmkemikalier. Kunskapskraven för kemiska ämnens hälso- och miljöfarliga egenskaper föreslås träda i kraft senast 2018. Samma år föreslås gälla för information om farliga ämnen i konsumentvaror. LO ser denna förskjutning i tiden som mycket beklaglig. Årtalet överensstämmer med vad som anges i REACH om sista tidpunkt för information i distributionskedjan, men LO anser att möjligheten att få till stånd sådan information tidigare för särskilt viktiga ämnes- och varugrupper bör prövas.

Även delmålet om utfasning av farliga ämnen föreslås reviderat. CMR-ämnen (cancerframkallande, mutagena och reproduktionsstörande) liksom PB-ämnen (persistenta och bioackumulerande) samt tungmetaller ska inte användas i produktionsprocesser efter 2015 om användaren inte kan visa att skaderisk ej föreligger. LO beklagar även denna förskjutning av tidsgränsen med hänsyn till behovet av snabbare utfasning. LO saknar också en skrivning om produktvalsprincipens tillämpning i utfasningsarbetet.

Beträffande ”Säker strålmiljö” ser LO det som positivt att man preciserar ansvarsområden som arbetsmiljö, inomhusmiljö och yttre miljö. När det gäller delmålet om exponering för elektromagnetiska fält ser LO också positivt på kraven om program för övervakning och tillsyn liksom riskbedömningar och riskkommunikationsplan. LO anser dock att det behöver

tydliggöras att såväl förebyggande som övriga åtgärder mer bör inriktas mot långsiktiga snarare än kortsiktiga effekter av elektromagnetiska fält.

Även miljömålet ”Levande skogar” bedöms av rådet bli mycket svårt att uppnå fram till 2020. Trots en positiv utveckling när det gäller mängden död ved, grova träd och äldre lövrik skog anses avverkning av skog med mycket höga naturvärden vara för omfattande. LO instämmer i att avverkningsmetoderna kan utvecklas. Det bör på sikt vara möjligt att utveckla ekonomiskt gångbara alternativ till dagens trakthyggesbruk, men förutsättningar saknas för en snabb avveckling av nuvarande avverkningsmetoder.

LO ser positivt på delmålen om skötsel av skyddad skogsmark, kulturmiljövärden och vatten i skogslandskapet. De bör möjliggöra krav på privata skogsägare att avverkningar ska ske med natur- och kulturhänsyn.

LO ser däremot negativt på delmålet om långsiktigt skydd med ytterligare omfattande avsättningar av produktiv skogsmark. Målet präglas mer av kvantitativt än kvalitativt tänkande. De ekonomiska resurser avsättningarna kräver kan användas betydligt mer ändamålsenligt till skötsel, kunskapsuppbyggnad och utveckling av skogsvårdorganisationen. Mycket av de eftersträvade effekterna bör kunna uppnås via förbättrad skötsel av skogsmarken i stort.

När det gäller ”God bebyggd miljö” anges i delmålet om planeringsunderlag faktorer som varierat utbud av service och bostäder, bevarande av grönområden och kulturhistoriska värden, energieffektivisering etc. LO anser att även den fysiska planeringen av boendemiljöerna tydligare behöver betona sociala utgångspunkter som motverkande av boendesegregation i planeringsunderlagen.

Inom bebyggelsemålet ryms även avfallsfrågorna. Jämfört med det befintliga målet har betoningen av estetiska frågor som motverkande av nedskräpning ökat medan ambitionerna avseende återvinning snarast minskat. LO anser att tydligare preciseringar inom återvinning bör göras samt att möjligheterna till energiåtervinning lyfts fram, inte minst möjligheterna till biogasframställning.

Strategier för att uppnå målen

Strategin för effektivare energianvändning och transporter

De styrmedelsförslag miljömålsrådet anvisar för industrin ligger i linje med LOs uppfattning. Det gäller såväl utformningen av handelssystemet med skilda villkor för konkurrensutsatta och övriga verksamheter som utvidg-

ningen av PFE – Programmet för energieffektivisering. Därutöver anser LO att en mer aktiv skattestyrning bör vara möjlig såtillvida att medel från framförallt koldioxidbeskattning av industrin bör kunna användas för riktade insatser för att stimulera teknikutveckling och pilotprojekt avseende industriell energieffektivisering och utsläppsreduktion.

Beträffande styrmedelsförslag som miljömärkning och energideklarationer inom boende- och fastighetssektorn har LO inga invändningar i sak, men konstaterar också att de ekonomiska och praktiska förutsättningarna för en generell tillämpning behöver prövas närmare .

LO har heller inga erinringar mot de övergripande förslagen angående miljöanpassad samhälls- och infrastrukturplanering, men vill samtidigt påtala att ett strategidokument för infrastrukturområdet även bör behandla den fråga som är helt avgörande för möjligheterna att genomföra planerna – finansieringen. Förhoppningarna om omfattande privat medfinansiering saknar idag grund medan kommunal medfinansiering kan utgöra ett viktigt tillskott, men frågan bör enligt LOs uppfattning i första hand ses som ett statligt ansvar. LO anser att en mer generell statlig lånebaserad projektfinansiering bör utvecklas för större och samhällsekonomiskt motiverade infrastruktursatsningar.

LO har i flera sammanhang också pekat på behovet av statligt stöd för utveckling av nästa generations kollektivtrafik och välkomnar därför vad som anförs om statliga satsningar inom detta område.

När det gäller förslagen kring energieffektivisering för personresor på väg redovisas en rad förslag om höjda drivmedelsskatter, CO₂-baserad fordonskatt, CO₂-baserat förmånsvärde etc. Med undantag för den sannolikt verkningsslösa och svårgenomförbara höjningen av drivmedelsskatterna kan de olika åtgärderna var för sig vara motiverade, men det är nu enligt LOs uppfattning hög tid för en mer ingående och samlad effektbedömning inom detta fordonskatteområde i syfte att prioritera de åtgärder som bäst förenar utsläppsminskningar och energieffektivitet med rättvis fördelning.

Införandet av de kommande EU-kraven för bilars koldioxidutsläpp innebär en betydande skärpning av gällande emissionsnivåer. Med hänsyn till att fordonsindustrin i Sverige, jämfört med andra tillverkare, redan lagt omfattande resurser på alternativa drivmedel – vilket man ej kan tillgodogöra sig när det gäller CO₂-kraven – är det viktigt att tillämpningen av de nya EU-kraven kan fås att överensstämma med företagets produktionsplanering vad gäller introduktion av olika modeller.

Vad energieffektivisering för godstransporter beträffar förordrar rådet ett införande av kilometerskatt. LO har inget emot principen med kilo-

meterskatt men anser att möjligheten att utveckla ett gemensamt system inom EU måste vara huvudlinjen eftersom transportföretagen idag bedriver omfattande cabotagetrafik och i övrigt bedriver omfattande verksamhet över nationsgränserna. En närmare behandling av frågan bör ske i samband med remissbehandlingen av SIKAs rapport om kilometerkatten.

Rådet redovisar allmänt hållna förslag om att införliva flyg och sjöfart i EUs handelssystem för utsläppsrätter. LO har inga invändningar mot att dessa frågor prövas närmare, men vill samtidigt peka på det generella behovet av att särskilja konkurrensutsatta verksamheter från övriga branscher.

Rådet framhåller vidare möjligheter att spara energi i samband med yrkes- trafik och framförande av arbetsfordon. LO instämmer i detta men vill betona att dessa åtgärder förutsätter utbildningsinsatser som med fördel kan ingå i mer omfattande program för energieffektiva arbetsplatser utformade i samverkan mellan berörda parter.

När det gäller styrmedel för ökad andel förnybar energi vill miljömålsrådet utreda hur tillståndsprocessen för ny vindkraft kan underlättas. LO instämmer i att potentialen för vindkraft bör utnyttjas i ökad grad men anser samtidigt att en avvägning och samlad bedömning nu behöver göras också med hänsyn till ökande kostnader till följd av begränsad tillverkningskapacitet, fördyrade havsbaserade aggregat, omfattande investeringsbehov i kraftledningsnäten etc samt de effekter en ökad andel vindkraft får på nyttjandet av vattenmagasinen för balanskraft. Rådet diskuterar i övrigt olika slag av riktade stöd men berör inte certifikatssystemets framtid bland förslagen. En fördel med elcertifikaten är att de medverkar till förutsägbarhet för investerare, vilket inte hindrar att effekterna för industrins råvaruförsörjning måste beaktas vad gäller systemets stödnivå och omfattning.

Miljömålsrådet föreslår inom området förnybara drivmedel inom transportsektorn att EUs tull på biodrivmedel avvecklas. LO instämmer i detta med hänsyn till den större "klimatnytta" den importerade etanolen oftast har. Det är samtidigt välgörande att rådet deklarerar att biobränsleanvändningen bör riktas mot energisektorn snarare än transportsektorn, men det är samtidigt svårt att se hur detta följs upp i förslagen. LO anser det också vara helt nödvändigt att en certifiering av biodrivmedel kommer till stånd omfattande såväl miljökrav som sociala- och arbetslivsrelaterade villkor.

Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp

LO delar miljömålsrådets uppfattning att särskild tonvikt bör läggas vid de tre samverkansområdena regelsystem för varor, kemikalier och avfall, livsmedelskedjan samt bygg-, fastighets- och anläggningssektorn. Inom dessa

områden finns redan utvecklade instrument och regler men också ett genomgående behov av ökad kunskap och satsning på ytterligare forskning.

Inom kemikalieområdet instämmer LO i den föreslagna betoningen av olika förebyggande insatser. Särskild vikt bör läggas vid varuperspektivet och behovet av att driva krav på förbättrad användarinformation i kommande översyn av REACH. LO vill också framhålla åtgärderna för att utveckla den offentliga upphandlingen för strategiska produktgrupper samt att en mer systematisk teknikupphandling bedrivs även inom kemikalieområdet. LO efterlyser också en aktiv tillämpning av produktvalsregeln i strategin i syfte att påskynda utfasningen av farliga ämnen.

Beträffande det nationella arbetet med handlingsplaner för hållbar konsumtion och produktion instämmer LO i att en bättre samordning behövs med miljömålsstrategierna men vill också peka på de insatser arbetsmarknadsparterna kan utveckla vad gäller inom områden som resurssnål, skadeförebyggande och energieffektiv produktion.

Inom livsmedelsområdet föreslår rådet ett gemensamt uppdrag för berörda myndigheter med syfte att minska sektorns samlade miljöpåverkan. LO instämmer i detta förslag men anser samtidigt att åtgärderna bör inriktas mot att utveckla näringarna och medverka till att de olika leden i svensk livsmedelstillverkning blir pådrivande för att förena en hållbar produktion med regional utvecklingspolitik.

Även för bygg-, fastighets- och anläggningssektorn föreslår rådet ett samlat myndighetsuppdrag syftande till att minska sektorns samlade miljöpåverkan. LO instämmer även i detta förslag. Även om flera insatser görs idag visar erfarenheten att ökad samverkan behövs. Inom detta liksom andra områden bör även arbetsmarknadsparterna inom respektive sektor engageras i arbetet. Samordningen av insatser bör även omfatta befintlig bebyggelse och inte minst åtgärder för förbättrad energieffektivitet inom miljöprogramområden och äldre bebyggelse bör ingå i arbetet.

Strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

LO delar allmänt den inriktning rådet redovisar under avsnittet om miljöanpassad planering. Det gäller utveckling av kriterier för byggande, överlåtelse av kommunal mark för exploatering samt vid samordningen av olika statliga bidrag. Sådan prövning behöver dock bedrivas i tidig dialog med berörda intressen så att miljökraven inte upplevs som broms för investeringarna.

När det gäller hänsynsregler och bevarandekrav inom areella näringar och olika former av markanvändning vill LO främst kommentera de förslag som rör skogsbruket. LO instämmer allmänt i förslagen om skötselkrav, askåterföring, skyddszoner, planering av skogsbilvägar och liknande. Till sammans med de åtgärder som vidtas inom ramen för FSC-märkningen och liknande frivilliga insatser bör tillämpningen av hänsynsreglerna medverka till att säkra hållbara brukningsmetoder i de stora bestånden. LO anser med detta som utgångspunkt att ytterligare avsättningar av produktiv skogsmark bör anstå.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Sven Nyberg